

Apunts tècnics de l'Invassat

19/2. Concerts amb Serveis
de Prevenció Alié (SPA): Notes
aclaridores importants per a les empreses.

Miguel Font Vicent

INVASSAT

APUNTS TÈCNICS DE L'INVASSAT, 19/2

Concerts amb Serveis de Prevenció Alié (SPA): Notes aclaridores importants per a les empreses

Miguel Font Vicent

Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball

2019

Títol: *Concerts amb Serveis de Prevenció Alié (SPA): Notes aclaridores importants per a les empreses.*

Autors: Miguel Font Vicent. INVASSAT.

Edició: setembre de 2019.

Sèrie: Apuntes Tècnics; AT-190201

Edita: Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball (INVASSAT). www.invassat.gva.es

Per a citar aquest document:

FONT VICENT, Miguel. *Concerts amb Serveis de Prevenció Alié (SPA): Notes aclaridores importants per a les empreses* [en línia]. Burjassot: Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball, 2019. 18 p. [Consulta: dd.mm.aaaa]. Disponible en XXXX. (Apuntes tècnics; AT-190201)

Índex

1. [Introducció](#)
2. [Situació detectada](#)
 - [Activitats en obres de construcció](#)
 - [Avaluació d'instal·lacions i equips regulats per Reglaments tècnics](#)
 - [Avaluació de riscos derivats de l'ús d'equips de treballs](#)
 - [Avaluació de riscos higiènic, ergonòmics i psicosocials](#)
 - [Investigació de malalties professionals i accidents de treball lleus](#)
 - [Document de protecció contra explosions](#)
 - [Altres aspectes exclosos](#)
3. [Conclusions](#)
4. [Referències normatives i tècniques](#)

Introducció

De conformitat amb el que indiquen el capítol IV *Serveis de prevenció* de la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals (d'ara endavant LPRL) i el capítol III *Organització de recursos per a les activitats preventives* del RD 39/1997, de 17 de gener, pel qual s'aprova el Reglament dels serveis de prevenció (d'ara endavant RSP), l'empresari ha de realitzar l'organització dels recursos necessaris per al desenvolupament de les activitats preventives de l'empresa segons alguna de les modalitats preventives següents:

- Assumint personalment aquesta activitat.
- Designant un o diversos treballadors per a dur-la a terme.
- Constituint un servei de prevenció propi (o constituint un servei de prevenció mancomunat que té la consideració de servei de prevenció propi de les empreses que el constitueixen).
- Recorrent a un servei de prevenció alié (d'ara en avant SPA).

De la mateixa manera, les empreses que desenvolupen les activitats preventives amb recursos propis, ja siga totalment o parcialment, hauran de sotmetre el seu sistema de prevenció al control d'una auditoria o avaluació externa d'acord amb el que assenyalava el capítol V de l'RSP.

Bé com a única forma preventiva, bé combinat amb altres modalitats preventives, l'SPA és la forma aclaparadorament majoritària en què les empreses a Espanya organitzen els recursos necessaris per al desenvolupament de les seues activitats preventives. Això és així ja que, encara que l'LPRL i l'RSP, insten les empreses que siguen elles mateixes les que assumisquen l'acció preventiva amb mitjans propis com a principi d'integració de la prevenció en tots els estaments de l'empresa, no sempre és possible aquesta assumpció a causa de factors econòmics, organitzatius i/o tècnics que impedeixen assumir-la amb garanties a través, exclusivament, de mitjans propis.

Així doncs, són molts els empresaris que no disposen de personal propi que tinga una formació específica adequada d'acord amb l'RSP, i es dedique, encara que siga a temps

parcial, a la prevenció, i recorre, per tant, al concert amb un SPA perquè realitzi tota o, almenys, una part de l'activitat preventiva. És per això que totes aquelles empreses que no disposen de suficients recursos propis per al desenvolupament eficaç de l'activitat preventiva tenen la possibilitat, tal com estableix l'article 31 de l'LPRL, de realitzar un concert amb una o diverses entitats especialitzades, és a dir, un o diversos SPA degudament acreditats.

Situació detectada

Des d'aquest Institut s'ha detectat que, a vegades, les empreses quan concerten l'activitat preventiva, a través d'un SPA o diversos SPA, tenen la creença errònia que el servei contractat cobreix la totalitat de les seues obligacions legals en matèria preventiva, quan en realitat no és així pels motius que es mostren a continuació.

L'article 31: Serveis de prevenció de l'LPRL estableix:

1. *Si la designació d'un o diversos treballadors fóra insuficient per a la realització de les activitats de prevenció, en funció de la dimensió de l'empresa, dels riscos a què estan exposats els treballadors o de la perillositat de les activitats desenvolupades, amb l'abast que s'establisca en les disposicions a què es refereix la lletra e) de l'apartat 1 de l'article 6 de la present llei, l'empresari haurà de recórrer a un o diversos serveis de prevenció propis o aliens a l'empresa, que col·laboraran quan siga necessari.
Per a l'establiment d'aquests serveis en les administracions públiques es tindrà en compte la seua estructura organitzativa i l'existència, si escau, d'àmbits sectorials i descentralitzats.*
2. *S'entendrà com a servei de prevenció el conjunt de mitjans humans i materials necessaris per a realitzar les activitats preventives a fi de garantir l'adequada protecció de la seguretat i la salut dels treballadors, assessorant i assistint per a això l'empresari, els treballadors i els seus representants i els òrgans de representació especialitzats. Per a l'exercici de les seues funcions, l'empresari haurà de facilitar a aquest servei l'accés a la informació i documentació a què es refereix l'apartat 3 de l'article anterior.*
3. *Els serveis de prevenció hauran d'estar en condicions de proporcionar a l'empresa l'assessorament i suport que necessite en funció dels tipus de risc que hi ha en aquesta i referent a:*
 - a. *El disseny, implantació i aplicació d'un pla de prevenció de riscos laborals que permeti la integració de la prevenció en l'empresa.*
 - b. *L'avaluació dels factors de risc que puguin afectar la seguretat i la salut dels treballadors en els termes previstos en l'article 16 d'aquesta llei.*

- c. *La planificació de l'activitat preventiva i la determinació de les prioritats en l'adopció de les mesures preventives i la vigilància de la seua eficàcia.*
 - d. *La informació i formació dels treballadors, en els termes previstos en els articles 18 i 19 d'aquesta llei.*
 - e. *La prestació dels primers auxilis i plans d'emergència.*
 - f. *La vigilància de la salut dels treballadors en relació amb els riscos derivats del treball. Si l'empresa no duguera a terme les activitats preventives amb recursos propis, l'assumpció de les funcions respecte de les matèries descrites en aquest apartat només podrà fer-se per un servei de prevenció alié. L'anterior s'entendrà sense perjudici de qualsevol altra atribució legal o reglamentària de competència a altres entitats o organismes respecte de les matèries indicades.*
4. *El servei de prevenció tindrà caràcter interdisciplinari i els seus mitjans hauran de ser apropiats per a complir les seues funcions. Per a això, la formació, especialitat, capacitació, dedicació i nombre de components d'aquests serveis, així com els seus recursos tècnics, hauran de ser suficients i adequats a les activitats preventives a desenvolupar, en funció de les circumstàncies següents:*
 - a. *Dimensió de l'empresa.*
 - b. *Tipus de risc als quals puguen trobar-se exposats els treballadors.*
 - c. *Distribució de riscos en l'empresa.*
 5. *Per a poder actuar com a serveis de prevenció, les entitats especialitzades hauran de ser objecte d'una acreditació per l'autoritat laboral, que serà única i amb validesa en tot el territori espanyol, mitjançant la comprovació que tenen els requisits que s'establisquen reglamentàriament i prèvia aprovació de l'autoritat sanitària quant als aspectes de caràcter sanitari. Entre aquests requisits, les entitats especialitzades hauran de subscriure una pòlissa d'assegurança que cobrisca la seua responsabilitat en la quantia que es determine reglamentàriament i sense que aquella constituïska el límit de la responsabilitat del servei.*
 6. *El venciment del termini màxim del procediment d'acreditació sense haver-se notificat resolució expressa a l'interessat permetrà entendre desestimada la sol·licitud per silenci administratiu, a fi de garantir una adequada protecció dels treballadors.*

Es després, per tant, de l'actuació dels SPA, dos tipus de funcions d'igual importància: l'assessorament a l'empresari i l'execució de les activitats preventives la realització de les quals requereix els **coneixements especialitzats** dels quals manca l'empresa i disposen els SPA i és, per tant, l'objecte d'aqueix concert.

A més, entre les funcions dels SPA que actuen com a servei de prevenció, ha d'incloure's també l'assessorament i assistència als treballadors, als seus representants i als òrgans de

representació especialitzats. En relació amb això últim, es recorda que el personal tècnic dels SPA podran participar amb veu i sense vot com a responsable "tècnic de la prevenció" en qualitat d'assessor en PRL en les reunions del Comité de Seguretat i Salut, sempre que així ho sol·licite alguna de les representacions en el Comité (article 38.2 LPRL).

Al seu torn, l'article 20 del RSP estableix:

1. *Quan l'empresari no dispose de suficients recursos propis per al desenvolupament de l'activitat preventiva i haja de desenvolupar-la a través d'un o diversos serveis de prevenció aliens a l'empresa, haurà de concertar per escrit la prestació. Aquest concert consignarà, com a mínim, els aspectes següents:*
 - a. *Identificació de l'entitat especialitzada que actua com a servei de prevenció alié a l'empresa.*
 - b. *Identificació de l'empresa destinatària de l'activitat, així com dels centres de treball d'aquesta als quals aquesta activitat es contrau. Quan es tracte d'empreses que realitzen activitats sotmeses a la normativa de seguretat i salut en obres de construcció, inclourà expressament l'extensió de les activitats concertades a l'àmbit de les obres en què intervinga l'empresa.*
 - c. *Especialitat o especialitats preventives objecte del concert amb indicació per a cadascuna d'aquestes de les funcions concretes assumides de les previstes en l'article 31.3 de la Llei 31/1995, de 8 de novembre, i de les actuacions concretes que es realitzaran per al desenvolupament de les funcions assumides, en el període de vigència del concert. Aquestes actuacions seran desenvolupades d'acord amb la planificació de l'activitat preventiva i la programació anual proposades pel servei i aprovades per l'empresa.*

Llevat que les activitats es realitzen amb recursos preventius propis i així s'especifique en el concert, aquest haurà de consignar:

- 1r. *Si es concerta l'especialitat de seguretat en el treball, el compromís del servei de prevenció alié d'identificar, avaluar i proposar les mesures correctores que procedisquen, considerant per a això tots els riscos d'aquesta naturalesa que hi ha en l'empresa, incloent els originats per les condicions de les màquines, equips i instal·lacions i la verificació del seu manteniment adequat, sense perjudici de les actuacions de certificació i inspecció establides per la normativa de seguretat industrial, així com els derivats de les condicions generals dels llocs de treball, locals i les instal·lacions de servei i protecció.*
- 2n. *Si es concerta l'especialitat d'higiene industrial, el compromís del servei de prevenció alié d'identificar, avaluar i proposar les mesures correctores que procedisquen, considerant per a això tots els riscos d'aquesta naturalesa que hi ha en l'empresa, i de valorar la necessitat o no de realitzar mesuraments sobre aquest tema, sense perjudici de la inclusió o no d'aquests mesuraments en les condicions econòmiques del concert.*

- 3r. Si es concerta l'especialitat d'ergonomia i psicopsicologia aplicada, el compromís del servei de prevenció alié, d'identificar, avaluar i proposar les mesures correctores que calguen, considerant per a això tots els riscos d'aquesta naturalesa que hi ha en l'empresa.
 - 4t. El compromís del servei de prevenció alié de revisar l'avaluació de riscos en els casos exigits per l'ordenament jurídic, en particular, en ocasió dels danys per a la salut dels treballadors que s'hagen produït.
 - 5é. Quan es tracte d'empreses que disposen de centres de treball sotmesos a la normativa de seguretat i salut en obres de construcció, s'especificaran les actuacions a desenvolupar d'acord amb la normativa aplicable.
- d. L'obligació del servei de prevenció de realitzar, amb la periodicitat que requereixen els riscos existents, l'activitat de seguiment i valoració de la implantació de les activitats preventives derivades de l'avaluació.
 - e. L'obligació del servei de prevenció d'efectuar en la memòria anual de les seues activitats en l'empresa la valoració de l'efectivitat de la integració de la prevenció de riscos laborals en el sistema general de gestió de l'empresa a través de la implantació i aplicació del pla de prevenció de riscos laborals en relació amb les activitats preventives concertades.
 - f. El compromís del servei de prevenció de dedicar anualment els recursos humans i materials necessaris per a la realització de les activitats concertades.
 - g. El compromís de l'empresa de comunicar al servei de prevenció alié els danys a la salut derivats del treball.
 - h. El compromís de l'empresa de comunicar al servei de prevenció alié les activitats o funcions realitzades amb altres recursos preventius i/o altres entitats per a facilitar la col·laboració i coordinació de tots aquests.
 - i. La duració del concert.
 - j. Les condicions econòmiques del concert, amb l'expressa relació de les activitats o funcions preventives no incloses en aquelles condicions.
 - k. L'obligació del servei de prevenció alié d'assessorar l'empresari, els treballadors i els seus representants i els òrgans de representació especialitzats, en els termes establits en la normativa aplicable.
 - l. Les activitats preventives concretes que siguen legalment exigibles i que no queden cobertes pel concert.
2. Sense perjudici del que s'estableix en l'article 28.2.b), les entitats especialitzades que actuen com a serveis de prevenció hauran de mantindre a la disposició de les autoritats laborals i sanitàries competents, una memòria anual en la qual inclouran de forma separada les empreses o centres de treball als quals s'ha prestat serveis durant aquest període, indicant en cada cas la naturalesa d'aquests. Igualment, hauran de facilitar a les empreses per a les quals actuen com a serveis de prevenció la memòria i la programació anual a les quals es refereix l'apartat 2.d) de l'article 39 de la Llei de prevenció de riscos laborals, a fi que pugui ser coneguda pel Comitè de Seguretat i Salut en els termes previstos en l'article citat.

Per tant, **la legislació laboral permet l'exclusió en el concert per al desenvolupament de l'activitat preventiva per part dels SPA de determinades activitats preventives, sempre que les realitzen els recursos preventius propis de l'empresa (o un altre SPA) i, així es faça constar en el concert.**

De la mateixa manera i de forma més inespecífica, el precepte l) de l'apartat 1 de l'article 20 de l'RSP, indica que tot **concert** amb un SPA que **no siga integral**, és a dir, que no preveja totes les activitats preventives a desenvolupar, ha de tindre reflectida una clàusula en la qual s'assenyalen totes aquelles **“activitats preventives concretes que siguen legalment exigibles i que no queden cobertes pel concert”**, i aquest és un dels aspectes clau de l'assumpte que ens ocupa en el present document tecnicoorganitzatiu.

Les empreses quan reben el pressupost per part del Servei de Prevenció Alié, han d'atendre amb detall quines activitats preventives concerta i quins altres aspectes, legalment exigibles per a la pròpia empresa, queden fora d'aquest concert, i hauran de tindre molt present que l'SPA no els assumeix directament.

Les empreses han de valorar a l'hora de concertar aquests serveis que el concert estàndard ofert pel SPA que inclou les obligacions que per imperatiu legal s'exigeixen al servei de prevenció alié quant als serveis a prestar en les empreses no són coincidents amb totes les atribucions legals que té l'empresa en matèria de prevenció.

Entre les activitats preventives que amb més freqüència queden fora del concert estàndard dels SPA, en una llista no exhaustiva, destaquen:

ACTIVITATS EN OBRES DE CONSTRUCCIÓ

Aspecte exclòs: les empreses que realitzen activitats sotmeses a la normativa de seguretat i salut en obres de construcció no inclouen l'extensió de les activitats concertades als centres de treball temporals (obres de construcció) en els quals participa l'empresa.

Aclariment: en les empreses que realitzen activitats sotmeses a la normativa de seguretat i salut en obres de construcció, el concert amb el servei de prevenció inclourà expressament l'extensió de les activitats concertades a l'àmbit de les obres en què

intervinga l'empresa, llevat que es realitze per recursos preventius propis de l'empresa (o per un altre SPA) i, així es faça constar en el concert. (Art. 20.1.b - I del RSP)

AVALUACIÓ D'INSTAL·LACIONS I EQUIPS REGULADES PER REGLAMENTS TÈCNICS

Aspecte exclòs: l'avaluació d'aquelles instal·lacions i equips regulades pels diferents reglaments tècnics que requereixen d'inspecció o verificació tècnica (instal·lacions elèctriques, aparells elevadors, aparells de pressió...).

Aclariment: és obvi que les inspeccions, revisions i verificacions reglamentàries d'aquelles instal·lacions regulades per reglaments tècnics, principalment industrials, no han d'entrar dins del concert perquè els SPA degudament acreditats no són competents com a SPA per a realitzar aquestes activitats. Les empreses han de saber que és una obligació legal tindre avaluats els riscos derivats de l'existència d'aquestes instal·lacions per part de la modalitat preventiva triada per aquestes de conformitat amb l'RSP. **No obstant això, el compliment d'aquests reglaments tècnics atorga presumció de conformitat en relació amb els riscos derivats d'aquestes instal·lacions o equips i, per tot això, no es considera necessari realitzar una avaluació a l'ús d'aquest tipus de riscos, sinó que s'ha d'assegurar que es compleixen els requisits establits en la legislació que li siga aplicable i en els termes que s'hi assenjala. (Art. 20.1.c.1r de l'RSP i document "Avaluació de riscos" de l'Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball (INSST) que té penjat en la seua pàgina web)**

AVALUACIÓ DE RISCOS DERIVATS DE L'ÚS D'EQUIPS DE TREBALL

Aspecte exclòs: la realització d'informes per a la posada en conformitat dels equips de treball que hi ha en els centres de treball per al compliment del que especifica l'RD 1215/1997.

Aclariment: la Llei 31/1995, de 8 de novembre, i la legislació laboral que la desenvolupa no indica que s'hagen de realitzar informes de posada en conformitat dels equips de treball per al compliment del que especifica l'RD 1215/1997, de 18 de juliol, pel qual s'estableixen les

disposicions mínimes de seguretat i salut per a la utilització pels treballadors dels equips de treball. El que sí que indica és **l'obligació d'avaluar els riscos derivats de l'ús pels treballadors dels equips de treball posats a la seua disposició i, aquesta activitat preventiva sí que ha d'estar inclosa en el concert amb l'SPA, llevat que es realitze per recursos preventius propis de l'empresa (o per un altre SPA) i, així es faça constar en el concert.** (Art. 31.3 de la LPRL, art. 20.1.c.1r de l'RSP i CRT_INVASSAT_02ET_03_14_REV penjat en la pàgina web de l'Invassat)

AVALUACIÓ DE RISCOS HIGIÈNICS, ERGONÒMICS I PSICOSOCIALS

Aspecte exclòs: la realització d'estudis específics en les especialitats d'higiene, ergonomia i psicociologia.

Aclariment: la Llei 31/1995, de 8 de novembre, i la legislació laboral que la desenvolupa no indica que s'hagen de realitzar estudis específics en les especialitats preventives tècniques. El que sí que indica és **l'obligació d'avaluar els riscos higiènics, ergonòmics i psicosocials als quals puguen estar exposades les persones treballadores en els seus llocs de treball mitjançant procediments o metodologies d'avaluació que proporcionen confiança sobre el seu resultat i aquesta activitat preventiva sí que ha d'estar inclosa en el concert amb l'SPA, llevat que es realitze per recursos preventius propis de l'empresa (o per un altre SPA) i, així es faça constar en el concert.** (Art. 31.3 de la LPRL i arts. 5 i 20.1.c.2n i 3r de l'RSP)

INVESTIGACIÓ DE MALALTIES PROFESSIONALS I ACCIDENTS DE TREBALL LLEUS

Aspecte exclòs: la investigació de malalties professionals i d'accidents lleus, in itinere i en missió.

Aclariment: **les investigacions de les malalties professionals i dels accidents de treball, inclosos els lleus, in itinere i en missió, són activitats de prevenció reactiva (el mal ja ha**

passat) que **han de ser realitzades i/o assumides per la modalitat preventiva de l'empresa** (ja siga amb recursos preventius propis o amb un SPA). (**Art. 10 de l'RSP**)

DOCUMENT DE PROTECCIÓ CONTRA EXPLOSIONS

Aspecte exclòs: l'elaboració del document de protecció contra explosions (atmosferes explosives - ATEX) de conformitat amb el que s'estableix en l'RD 681/2003, de 12 de juny.

Aclariment: si en l'empresa hi ha o poden haver-hi atmosferes explosives, l'empresa té obligació d'elaborar i implantar el **document de protecció contra explosions** (d'ara endavant DPCE) de conformitat amb el que assenyala l'RD 681/2003, de 12 de juny. Aquest DPCE és una activitat preventiva més de l'empresa l'execució de la qual està reservada al personal tècnic superior de prevenció de riscos laborals que forma part de la modalitat preventiva adoptada per l'empresa (ja siga amb recursos preventius propis o amb un SPA). (CRT_INVASSAT_o2GP_10_15 penjat en la pàgina web de l' Invassat)

ALTRES ASPECTES EXCLOSOS

- La verificació del manteniment adequat de les màquines, equips i instal·lacions. (**Art. 31.3 de la LPRL i art. 20.1.c.1r de l'RSP**)
- Les actuacions exigides en l'article 32 bis de l'LPRL i l'article 22 bis de l'RSP sobre la necessitat de "presència de recursos preventius" en les situacions i/o activitats perilloses o d'especial risc. (**Art. 32 bis de l'LPRL i art. 22 bis de l'RSP**)
- La formació pràctica en els llocs de treball i la que s'ha d'impartir als delegats de prevenció. (**Arts. 19 i 31.3 de l'LPRL**)
- L'elaboració de procediments de treball, prestant especial interès en els específics o de gran complexitat. (**Arts. 16.1 i 31.3 de l' LPRL i capítol I de l'RSP**)

- La traducció a l'idioma corresponent de totes les activitats preventives per a la comprensió i enteniment de treballadors estrangers, especialment quant a la formació i informació.
- Etc.

Conclusions

Des d'aquest Institut es recomana atendre totes aquelles activitats preventives que són legalment exigibles a l'empresa i que queden fora, en principi, del concert amb el seu SPA, i hauran d'adoptar una modalitat preventiva per a la realització d'aquestes, ja siga per mitjans propis (propi empresari, treballador designat, SPP, SPM) o externs (SPA) de conformitat amb tot el que s'assenyala en l'RSP, ja que en cas contrari, l'empresa no estarà cobrint ni amb recursos propis ni amb aliens totes les activitats preventives que legalment li són exigibles.

A més, cal destacar que la contractació d'un SPA com a servei de prevenció d'una empresa no eximeix l'empresari de l'obligació d'integrar la prevenció de riscos laborals en el seu sistema general de gestió, comprenent tant el conjunt de les activitats com tots els seus nivells jeràrquics, a través de la implantació i aplicació d'un pla de prevenció de riscos laborals com s'estableix en l'article 1 de l'RSP:

- La integració de la prevenció en el conjunt de les activitats de l'empresa implica que ha de projectar-se en els processos tècnics, en l'organització del treball i en les condicions en què aquest es preste.
- La seua integració en tots els nivells jeràrquics de l'empresa implica l'atribució a tots aquests i l'assumpció per aquests de l'obligació d'incloure la prevenció de riscos en qualsevol activitat que realitzen o ordenen i en totes les decisions que adopten.

Aquestes activitats que ha de realitzar l'empresa per a integrar la prevenció de riscos laborals en aquesta, ha de distingir-se de l'activitat **especialitzada** que desenvolupa el personal de la seua modalitat preventiva, ja siga amb recursos propis o amb serveis de

prevenció alié. Tots dos tipus d'activitat són necessaris i, complementant-se, constitueixen conjuntament l'acció "preventiva integral en l'empresa".

Referències normatives i tècniques

- ESPANYA. *Llei 31/1995 de 8 de novembre, per la qual s'aprova la Llei de prevenció de riscos laborals.* [en línia] Boletín Oficial del Estado núm. 269 10.11.1995. [consulta: 8-11-2019] < <https://www.boe.es/eli/es/l/1995/11/08/31/con> >.
- ESPANYA. *Reial decret 39/1997, de 17 de gener, pel qual s'aprova el Reglament dels serveis de prevenció.* [en línia]. Boletín Oficial del Estado núm. 27 31.01.1997. [consulta: 8-11-2019] < <https://www.boe.es/eli/es/rd/1997/01/17/39/con> >.
- ESPANYA. *Reial Decret 1215/1997, de 18 de juliol, pel qual s'estableixen les disposicions mínimes de seguretat i salut per a la utilització pels treballadors dels equips de treball.* [en línia] Boletín Oficial del Estado núm. 188 07.07.1997. [Consulta: 8-11-2019] < <https://www.boe.es/eli/es/rd/1997/07/18/1215/con> >.
- ESPANYA. *Reial decret 681/2003, de 12 de juny, sobre la protecció de la salut i la seguretat dels treballadors exposats als riscos derivats d'atmosferes explosives en el lloc de treball.* [en línia]. Boletín Oficial del Estado núm. 145 18.06.2003. [Consulta: 8-11-2019] < <https://www.boe.es/eli/es/rd/2003/06/12/681/con> >
- ESPANYA. INSTITUT NACIONAL DE SEGURETAT I SALUT EN EL TREBALL. *Guia tècnica per a la millora i l'eficàcia i qualitat de les actuacions dels serveis de prevenció aliens* [en línia]. Madrid: Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball 2012. 26 p. ISBN 978-84-7425-804-2. NIPO 272-12-015-X. [Consulta: 8-11-2019] < <https://www.insst.es/documentos/94886/203536/Gu%C3%ADa+t%C3%A9cnica+para+la+mejora+de+la+eficacia+y+calidad+de+las+actuaciones+de+los+Servicios+de+Prevenci%C3%B3n+Ajenos/c00b379d-92c1-4260-900e-8673d18b1fb5?version=1.1> >
- ESPANYA. INSTITUT NACIONAL DE SEGURETAT I SALUT EN EL TREBALL. *Bases per a l'anàlisi de l'actuació dels serveis de prevenció aliens* [en línia]. Madrid: Institut Nacional

- de Seguretat i salut en el Treball (INSST). 10 p. [Consulta: 8-11-2019] NIPO:211-03-010-7 <https://www.insst.es/documentos/94886/96076/bases_analisis.pdf/87d2f03c-9cc9-478e-8f48-1b2b11b90e59 >
- ESPANYA. INSTITUT NACIONAL DE SEGURETAT I SALUT EN EL TREBALL. NTP 565: *Sistemes de gestió preventiva: organització i definició de funcions preventives* [en línia]. Manuel Bestratén Belloví & Miguel Ángel Marrón Vidal. Madrid: Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball (INSST) 2000. 5 p. [Consulta: 8-11-2019] <<https://www.insst.es/documentos/94886/327064/565w.pdf/8820c37b-ab0f-4bad-bdc2-17986254fc30> >
 - COMUNITAT VALENCIANA. INSTITUT VALENCIÀ DE SEGURETAT I SALUT EN EL TREBALL. – *Criteri Tècnic CRT_INVASSAT_02ET_03_14_REV “Equips de treball: condicions d'adaptació i utilització”* [en línia]. València: Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball (INVASSAT) 2016. 6 p. [Consulta: 8-11-2019] <http://www.invassat.gva.es/documentos/161660384/162741939/crt_invassat_02et_03_14_rev1_cast/52220f9b-a67e-421a-8ea7-3baee8596181>
 - COMUNITAT VALENCIANA. INSTITUT VALENCIÀ DE SEGURETAT I SALUT EN EL TREBALL. *Criteri Tècnic CRT_INVASSAT_02GP_10_15 A: qui correspon la redacció del document de protecció contra explosions* [en línia]. València: Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball (INVASSAT) 2015. 3 p. [Consulta: 8-11-2019] <http://www.invassat.gva.es/documentos/161660384/161741829/crt_invassat_02gp_10_15-1-A+QUIEN+CORRESPONDE+LA+REDACCION+DEL+DOCUMENTO+DE+PROTECCION+CONTRA+EXPLOSIONES/01c4a1ef-b1d5-48e2-93de-80fff94acfbf>
 - ESPANYA. INSTITUT NACIONAL DE SEGURETAT I SALUT EN EL TREBALL. *Avaluació de riscos laborals* [online]. Madrid: Institut Nacional de Seguretat i salut en el Treball (INSST). 1996. 13 p. [Consulta: 11-11-2019] <https://www.insst.es/documentos/94886/96076/evaluacion_riesgos.pdf/1371c8cb-7321-48c0-880b-611f6f380c1d >

GENERALITAT
VALENCIANA

INVASSAT
Institut Valencià de
Seguretat i Salut en el Treball

Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball
Institut Valencià de Seguretat i Salut en el Treball INVASSAT

www.invassat.es secretaria.invassat@gva.es